

5

RÄTT

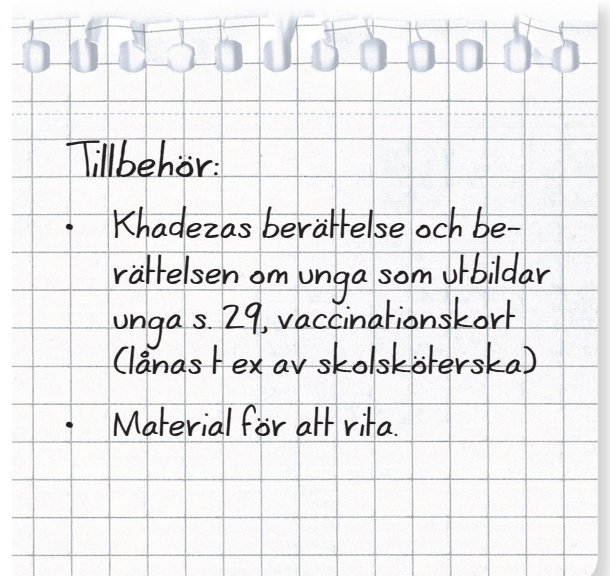
– TILL HÄLSOVÅRD

ARTIKEL 24:

Du har rätt till sjukvård.

SYFTE:

Att diskutera vilken typ av hälsovård ett barn behöver. Vi lär oss att vaccinationer är den viktigaste förutsättningen för oss att hålla oss friska och för att förhindra att sjukdomar sprids. Vi diskuterar även vilken inverkan hygien har på hälsan.

Tillbehör:

- Khadezas berättelse och berättelsen om unga som utbildar unga s. 29, vaccinationskort (lånas t ex av skolsköterska)
- Material för att rita.

ÖVNING: NYCKELN TILL LIVET

GÖR SÅ HÄR:

- 1. Diskutera tillsammans eller i mindre grupper om situationer då ett barn behöver sjuk- och hälsovård. Vad är det för typ av vård och vem kan ge den?**
- 2. Eleverna eller läraren läser Khadezas berättelse och/eller berättelsen om unga som utbildar unga. Knyt därefter samman vilka artiklar från Barnkonventionen som inte tillgodoses i Khadezas fall och vilka som används i Ashas fall (från berättelsen unga utbildar unga).**
- 3. Be skolans skolsköterska komma till klassen för att berätta om vaccinationer. Om möjligt, ge eleverna varsin kopia av ett svenskt vaccinationskort. Gå igenom kortets innehåll tillsammans med skolsköterskan. Vad antecknar man i kortet? Vad har man kortet till?**
- 4. Berätta för eleverna:**
 - *I Sverige finns möjligheten att vaccinera sig för att få det grundläggande skyddet en medborgare behöver. De flesta barn i Sverige får skydd mot tio sjukdomar.*
 - *Barnrättsorganisationer, som t ex UNICEF, arbetar för att alla barn skall bli vaccinerade i tid. Tack vare välplanerade vaccinationskampanjer kan Unicef vaccinera miljontals barn på en vecka eller två.*
 - *För vaccinationskampanjerna bygger UNICEF hälso-stationer, utbildar lokal hälsovårdspersonal och strävar efter att alla barn som föds registreras (för att underlätta uppföljningen av vaccinationerna).*
 - *Berätta även om informationen under rubriken "Bra att veta".*
- 5. Berätta för eleverna att sjukdomar sprids genom bakterier. Be eleverna att i par komma på minst fem saker de själva kan göra för att förhindra spridning av bakterier. Exemplifiera gärna med att det är viktigt att tvätta händerna före maten eller liknande.**

BRA ATT VETA:

- Vaccinationer är en av de största hälsoframgångarna i världshistorien. Under de senaste 20 åren har över 20 miljoner liv räddats tack vare vaccinationsskydd mot vanliga sjukdomar.
- Varje år dör cirka två miljoner barn av sjukdomar som kan förhindras genom vaccinationer.
- Idag vaccineras 81 procent av alla barn mot de sex vanligaste och farligaste sjukdomarna: mässling, stelkramp, kikhosta, tuberkulos, polio och difteri. Vaccinerna räddar över 2,5 miljoner barn från döden varje år.
- Ett problem är att många barn inte blir registrerade vid födseln. De får därför inte den födelseattest som ofta måste visas upp för att barnet ska få tillgång till vaccinationer och sjukvård.

UNICEF är världsledande när det gäller vaccinering av barn. År 2007 levererade UNICEF vaccin till 55 procent av alla barn i världen, cirka 3 miljarder doser.

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

- Rita!** Eleverna ritat planscher som beskriver hur de, på olika sätt under en dag, sköter sin hygien. Be dem gärna att utgå från olika stunder eller klockslag från det att de vaknar tills att de lägger sig.
- Agera!** Läs om "unga som utbildar unga" och be eleverna fundera på vad de kan lära andra elever. Försök att avsätta tid för att eleverna ska få möjlighet att dela med sig av sina kunskaper eller idéer för hur de kan utbilda andra.

KHADEZAS BERÄTTELSE

Bangladesh är ett litet land i Asien där det bor väldigt många människor. I landet finns fler än 161 miljoner invånare och för att alla ska få plats måste husen byggas mycket tätt. I slumområdena, där landets allra fattigaste människor bor, ligger husen nära inpå varandra. De som bor i slummen har inte råd att betala för allt som de behöver, till exempel el, vatten och mediciner. Det har gjort att sjukdomar sprids fort och att många barn blir sjuka. I Bangladesh dör nästan 20 000 barn varje år för att de smittas av en sjukdom som heter mässling.

13-åriga Khadezas lillebror Hossian blev sjuk för att han inte hade fått det vaccin som hade kunnat skydda honom mot mässling. Khadezas mamma är mycket fattig och hade inte råd att betala för barnens vaccinering. För henne skulle det kosta lika mycket som maten hon köper till familjen varje dag. De fem syskonen blev fyra på grund av fattigdom och den begränsade tillgången på vaccin.

För att inte fler barn ska dö i mässling har UNICEF inlett ett samarbete med regeringen i Bangladesh och med en organisation som heter Världshälsorganisationen (WHO). De har bestämt sig för att vaccinera alla barn i hela landet, utan att deras föräldrar ska behöva betala en enda krona. Detta innebär att Khadeza och hennes fyra syskon nu kan få sitt vaccin.

UNGA UTBILDAR UNGA - FÖR ATT KUNSKAP RÄDDAR LIV

10-åriga Asha från Bangladesh håller kurser för andra barn. Livsviktiga kurser, eftersom många människor i avlägsna områden inte har fått möjlighet att lära sig om sambandet mellan vatten, bakterier och sjukdomar. Asha är en av många barnhjärtar som undervisar andra barn, som i sin tur tar med sig kunskapen hem till sina nära och kära. Att just utbilda barn och unga är ett effektivt sätt att sprida kunskap om hygien och sjukdomar i världen. Dödligheten har sjunkit, sjukdomarna minskat och allt fler barn kan hålla sig friska och på så sätt orkar de lära sig ännu mer i skolan och få en ljusare framtid. Asha fyller ett viktigt behov i och med att hon är med och bidrar till en viktig förändring för fler barn i Bangladesh.

RÄTT

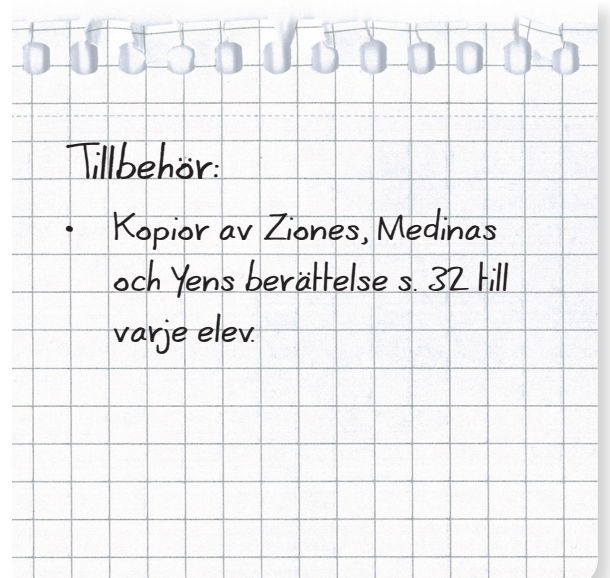
– TILL UTBILDNING

ARTIKEL 28:

Du har rätt att gå i skolan och det ska vara gratis.

SYFTE:

Att eleverna själva funderar kring vilken betydelse utbildningen har för dem idag samt vilken betydelse den kan ha senare i livet.

Tillbehör:

- Kopior av Ziones, Medinas och Yens berättelse s. 32 till varje elev.

ÖVNING: UTBILDNING FÖR ALLA

GÖR SÅ HÄR:

1. Låt varje elev få berätta varför han/hon tycker att det är viktigt att gå i skolan. Berätta därefter även varför du som lärare tycker att det är viktigt att gå i skolan. Utgå gärna från några av exemplen nedan:

- Man får nya kunskaper och färdigheter som man har nytta av nu och i framtiden.
- Man lär sig att respektera varandra och att arbeta tillsammans med andra.
- Man lär sig hur det svenska samhället är uppbyggt och vad som sker i vår omvärld.

2. Berätta för elever att det finns cirka 100 miljoner barn runt om i världen som inte går i skolan. Några av orsakerna är:

- Att föräldrarna inte har råd att låta sina barn gå i skolan.
- Att särskilt flickor, måste hjälpa familjen med hushållsarbetet, vilket innebär att det inte blir någon tid över till att gå i skolan.
- Att ett lands regering och/eller beslutsfattare inte har ett tillräckligt starkt intresse för att prioritera utbildning och kanske inte heller kapacitet eller kunskap för att organisera skolsystemen så att de fungerar.

3. Diskutera också att det är varje elevs skyldighet att respektera andras rätt att gå i skolan. Vad innebär det för varje elev?

4. Eleverna eller läraren läser Ziones och Yens berättelse. Låt eleverna ensamma eller i par formulera svar till några av följande frågor:

- Varför är det så många flickor i världen som inte har möjlighet att gå i skolan?
- Varför borde flickorna gå i skolan?
- Varför är det viktigt att flickor och pojkar har samma möjligheter att gå i skolan?
- Hur reagerar du när du hör Yen beskriva sin situation?
- Hur tror du att du själv skulle känna om du var i samma situation?
- Hur förhåller sig Yens situation till barnkonventionen?
- Tror du att det är vanligt att unga flickor runt om i världen befinner sig i den här situationen? Tror du att det förekommer i Sverige?
- Hur tänker du kring att Yen och andra unga flickor i världen inte får välja själva?
Hur tror du att det påverkar Yen att hon är gift samtidigt som hon borde gå i skolan?

5. Fortsätt arbetet med en diskussion:

Läs även Medinas berättelse och brainstorma i klassrummet kring kreativa lösningar för att se till att barn som lever under särskilda omständigheter kan få tillgång till utbildning. Använd gärna post-it-lappar alternativt tejpa upp papper och synliggör elevernas idéer på tavlan.

BRA ATT VETA:

- Majoriteten av de miljoner barn som inte går i skolan är flickor.
- Runt om i världen är det endast 46% av alla tjejer och 51% av alla killar i gymnasieåldern som påbörjar gymnasiet (exkl. Kina).
- Tillsammans med regeringar och myndigheter utvecklar UNICEF grundskoleutbildningssystem i utvecklingsländer och förbättrar många flickors möjlighet att gå i skola.
- Marginaliserade familjer i fattiga länder har ofta inte råd att skicka flera barn till skolan och då prioriteras i många fall pojkarnas utbildning framför flickornas. Trots detta visar forskning på att utbildning för flickor och kvinnor är avgörande för ett samhälles ekonomi. Utbildade kvinnor föder generellt färre barn och har större möjligheter att klara sin familjs försörjning.

FAKTA OM LÄSKUNSKAP:

99% av Sveriges befolkning är läskunniga
57% av den nepalesiska befolkningen är läskunniga.

Idéer för fortsatt arbete – hur står det till med jämställdheten? Jämför Medinas, Ziones och Yens situation – hur liknar och hur skiljer de sig från varandra? Vilka olika förutsättningar har de fått i livet som skiljer deras situation åt? Grupperna kan sammanställa sina tankar till exempel på affischer eller på bilder och sedan sätta upp resultatet på väggen i klassrummet. Låt eleverna själva fundera över vad jämlikhet och valfrihet betyder. Fundera över vilken betydelse dessa begrepp har i vardagen, i skolan, på fritiden och hemma och diskutera tillsammans i klassen.

- Fundera över om alla världens barn behöver en likvärdig utbildning?
- Behöver alla barn i Sverige en likvärdig utbildning?
- Vad tycker eleverna är viktigast med deras utbildningen?
- Vad tycker eleverna är roligast med deras utbildning?

6. Be eleverna skriva en berättelse om en vecka i deras vuxna liv. Hur skulle det vara om de inte hade gått i skolan? Hur skulle deras liv kunnat se ut om de till exempel inte hade kunnat läsa, räkna och skriva?

I Etiopien följer hela klassrummet med Medina

Medina är en tioårig flicka som lever med sin nomadfamilj i Etiopien. Hon och hennes bror måste flytta runt med sina föräldrar under året för att hitta vatten och bete till sin boskap. Att gå i skolan är därför ingen självklarhet, eftersom de sällan stannar på samma plats mer än en kort tid. Men eftersom alla barn har rätt att gå i skolan, så finns det finurliga lösningar – t ex den mobila skolan. Den innebär att klassrummet kan följa med just de elever som inte har möjlighet att ta sig till skolan. Skolan får komma till barnen istället. "Jag lever med dem dygnet runt och både äter, sover och flyttar runt med barnen och deras familjer", berättar Mohammed, en av lärarna som håller i lektionerna för barnen i nomadfamiljerna. Idag går Medina och hennes bror fortfarande upp tidigt i ottan för att valla fåren och getterna, och går till skolan på eftermiddagen för att lära sig till exempel att läsa och räkna. Därmed får de en större chans att växa upp med bättre förutsättningar till att göra det de vill i livet.

Zione drömmer om framtiden

Hon är 12 år och bor i byn Lipunga i Malawi, som är ett av södra Afrikas minsta länder. Precis som många andra i landet är Ziones familj mycket fattig. De lever under fattigdomsstrecket och måste klara sig på bara tio kronor om dagen. Det kostar pengar att gå i skolan i Malawi så Zione tvingades sluta då hennes föräldrar blev arbetslösa och inte hade råd att låta henne gå kvar i skolan. Istället fick hon börja arbeta, för att hjälpa sina föräldrar att försörja familjen.

I Malawi är det vanligt att flickor måste sluta i skolan när föräldrarna får ont om pengar. Man tror att det är onödigt att betala för deras utbildning, eftersom de ändå kommer att bli

hemmafruar i framtiden. Men det är fel. Hela landet tjänar på att flickor går i skolan. Utbildade flickor får bättre hälsa, bättre jobb och föder friskare barn. Det vet UNICEF och därför startades ett skolprojekt i byn där Zione bor. Grace Palimolo, en kvinna från projektet, gick hem till Zione för att berätta för hennes föräldrar hur viktigt det är att hon går i skolan. Grace förklarade att Zione kommer att kunna hjälpa familjen mycket mer om hon får en utbildning. När Grace sa att UNICEF dessutom skulle betala för Ziones pennor, block och skolväska blev föräldrarna övertygade. Idag är Zione tillbaka i sin gamla klass, i ett av skolans nya klassrum.

– Jag är så lycklig, säger Zione. Nu går jag i sjätte klass och vet att min dröm kan bli verklighet. Jag ska bli sjuksköterska så att jag kan hjälpa andra.

Yens berättelse

"Jag tvingades sluta skolan när jag var tolv år. Från början var det värsta att mitt liv blev så enformigt, men nu börjar jag förstå de verkliga konsekvenserna. Jag som tjej kommer att ha ännu mindre att säga till om ifall jag saknar utbildning och jag kommer få svårt att skaffa mig ett jobb. Jag blir helt beroende av min man. Om jag bara hade varit kille. Ibland önskar jag faktiskt att jag var det, men nu är det för sent. I december ska jag gifta mig. Det är klart att jag helst skulle slippa, men vad ska jag göra? Det är min familj som valt honom – han är bra. Egentligen skulle jag föredra att välja själv, men det är många saker jag skulle föredra.

"Många saker hade varit som jag ville om jag bara hade gått i skolan. Jag hade till exempel kunnat säga nej till bröllopet. Vi lever i en orättvis värld och det är vi tjejer som betalar för det." (Utdrag ur boken "Min förbannade rätt").

RÄTT

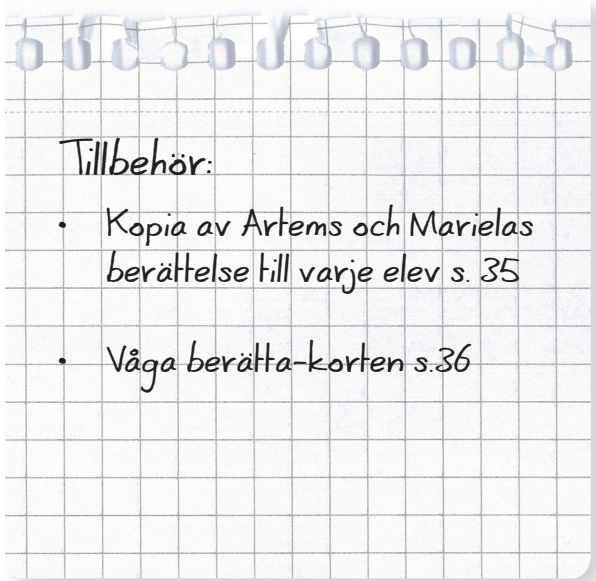
– TILL SKYDD MOT VÅLD OCH ÖVERGREPP

ARTIKEL 36:

Ingen får utsätta dig för en situation där du kan skadas.

SYFTE:

Att prata om och förstå att det inte under några omständigheter är accepterat att använda våld mot barn. Om man upplever att man blir felbehandlad så är det viktigt att berätta om det för en person som man känner sig trygg med.

Tillbehör:

- Kopia av Artems och Marielas berättelse till varje elev s. 35
- Våga berätta-korten s.36

ÖVNING: TILLSAMMANS ÄR MAN STARKARE

GÖR SÅ HÄR:

1. Be eleverna själva beskriva vid vilka tillfällen de behöver vuxnas stöd, t ex vid tillfällen då de känner en orosklump i magen. Eleverna kan först skriva ner sina tankar på ett papper och om de känner för det berätta för hela klassen.
2. Läs Marielas berättelse för eleverna och diskutera hur Mariela klarade sig. Vilka olika alternativ hade hon för att kunna klara sig? Hur kan händelserna påverka hennes framtid? Fundera också på vilka andra problem elevernas kompisar kan ha och till vem de kan vända sig med sina problem? Betona att trots att det ofta är svårt att prata om sina problem, mår man ändå till slut bättre om man försöker lösa dem. Barnkonventionen säger att man som barn har rätt att känna sig trygg. Vuxna har därför en skyldighet att hjälpa till om något känns fel. Be skolans skolsköterska, kurator, RFSL eller någon annan relevant aktör komma till klassen och presentera sig och uppmuntra eleverna till att prata kring deras tankar om livet och de utmaningar de står inför.
3. Be eleverna att prata om vad de tror är orsaken till att Artem har bott på gatan. Låt dem därefter, var och en, skriva en kort berättelse om fortsättningen på Artems historia.

Övningen fortsätter genom ett rollspel:

1. Dela in eleverna i grupper på 3-4 och ge ett våga berätta-kort till varje grupp (samma eller olika kort till varje grupp).
2. Be grupperna att dramatisera berättelsen samt en lämplig lösning på problemet. Syftet är att hitta bästa möjliga lösning för huvudpersonen i slutet av rollspelet.
3. Alternativt kan grupperna rita en serie av berättelsen och sedan presentera den för klassen.
4. Grupperna presenterar vad de har producerat och sedan diskuterar eleverna de olika lösningarna på problemen. Hjälpt varandra att komma på fler alternativa lösningar.
5. Prata kort om vem på skolan eleverna i klassen kan ta kontakt med om de känner sig oroliga eller har blivit utsatta för något som känns fel.

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

Prata! Eleverna får arbeta i grupp med att skriva ett manuskript och göra en kortfilm om en av "Våga berätta!"-kortet", alternativt så kan de hitta på en egen historia.

Skriva! Eleverna skriver om ett tillfälle då det har känts bättre efter att de har berättat om något som har varit svårt att tala om.

Agera! Prata med eleverna om vem eller vilka de kan kontakta om de får problem eller har frågor som känns jobbiga. Föreslå att de kontaktar en vuxen i sin närhet som de litar på och att de kan ringa BRIS. Hänvisa gärna till bris.se och till BRIS telefonnummer.

Rita & Prata! Låt var och en av eleverna skriva en lista på fem symboler som illustrerar saker som de tycker är viktiga för att deras framtid och liv ska bli bra. Dela in eleverna slumpvis i två och två då alla har gjort sin lista. Be dem därefter att diskutera fram en gemensam lista på fem saker. Denna lista ska även vara rangordnad från ett till fem, där ett är det absolut viktigaste för ett bra liv. Låt eleverna därefter presentera och motivera sin lista.

MARIELA 10 ÅR MÅSTE INTE LÄNGRE SÄLJA KAKOR

I Paraguay är det vanligt att barn i fattiga familjer måste hjälpa till med försörjningen. Tusentals barn sliter långa dagar ute på gatorna istället för att gå i skolan. Här har UNICEF startat ett projekt som stöttar och hjälper ut-sätta barn och deras familjer. Ett av de barnen är Mariela, som bor hos sin mormor i utkanten av huvudstaden Asunción. Redan när hon var i sjuårsåldern var hon tvungen att hjälpa sin mormor att sälja hembakta kakor.

En arbetsdag mötte Mariela en av UNICEFs socialarbetare, som såg till att hon fick börja på ett kombinerat fritidshem och förberedande

skola. Där fick Mariela träffa kloka vuxna som hjälpte henne med till exempel läsläsning, meningsfulla fritidsaktiviteter, nyttig frukost och lunch, hälsovård och tandborstning. Även de vuxna i barnens familjer får stöd och hjälp så att de klarar försörjningen utan att barnen behöver arbeta. Tack vare detta kan nu mormodern och hennes barnbarn leva ett tryggare liv.

Så småningom kan barnen slussas vidare till den vanliga skolan. Mariela går nu till skolan på förmiddagen och till fritidshemmet på eftermiddagen. En socialarbetare håller kontakt med skolan och ger extra hjälp när det behövs.

Artems berättelse

På gatorna i Odessa, en stad i Ukraina, lever nästan 4 000 barn. Vissa av barnen har hamnat där för att de inte har någon annanstans att bo, andra för att de inte orkar stanna kvar hemma på grund av att deras föräldrar slår dem eller missbrukar alkohol. Det är bland annat fattigdomen i Ukraina som har gjort att många föräldrar inte längre kan ta hand om sina barn. Men att leva på gatan är inte mycket bättre än att bli slagen hemma. Här finns många faror och barnen råkar ofta illa ut. Barn som bor på gatan sover under broar, i trappuppgångar eller i övergivna garage. De får ingen vård om de blir skadade och nästan ingen av dem går i skolan. Risken är stor att de börjar ta droger och att de tvingas begå brott eller sälja sex för att få pengar till mat.

A Way Home är ett center dit barnen kan söka sig för att få skydd. Här kan de spela tv-spel, äta god mat och träffa sina kompisar. Till centret kan barnen komma tills den dag de fyller 20 år. En av dem som ofta är på centret är 14-åriga Artem, som kom hit för tre månader sen. För två år sedan slängde hans mamma ut honom och fram tills nu har Artem varit en av dem som levt ett farligt liv på gatan. Sen Artem kom till centret slipper han lägga all sin tid på att skaffa mat och pengar. Istället kan han fokusera på skolan i lugn och ro. Det är bra, för med en ordentlig utbildning har han större chans att få ett arbete när han blir stor.

Jennyns och Kalles mamma är inte frisk. Hon orkar inte städa hemma och hon kommer inte alltid ihåg att köpa mat. Jenny och Kalle måste ofta gå hung- riga till sängs eftersom mamma inte har orkat laga mat. Ibland stjälar Jenny pengar ur mammas plånbok och köper chips åt sig själv och Kalle.

En gång måste mamma tas in på sjukhus och Jenny och Kalle måste skötas om av en främmande familj. Det var inte roligt och Jenny och Kalle vill inte att det skall hända igen. De beslutar sig för att berätta för Jennys lärare om hur situationen är.

Vad händer sedan?

Pekka är fem år gammal. Han har en kusin som är 10 år och heter Tomi. Pekkas och Tomis familjer spenderar mycket tid tillsammans. Pekka är rädd för Tomi, för när föräldrarna inte ser så tar Tomi sönder Pekkas leksaker och kallar honom för fula namn.

Tomi är mycket större än Pekka och han bryr sig inte om ifall Pekka skriker och ber Tomi sluta. Ibland har Pekka blåmärken på armarna efter slagsmålen. Pekka bestämmer sig för att berätta för sin pappa hur det är, trots att Tomi har hotat att slå Pekka om han berättar för någon.

Vad händer sedan?

Lisa är sju år gammal. När pappa och mamma måste vara sent på jobbet så sköter en ung kvinna som heter Marie om Lisa. Marie är 10 år äldre än Lisa. Ibland har Lisa och Marie det riktigt roligt tillsammans, de talar och leker med Lisas leksaker.

Men när Maries pojkvän kommer på besök så blir Marie elak. Mari och pojkvännen tvingar Lisa att gå in i sitt eget rum. Om Lisa försöker komma ut ur rummet så skriker de åt henne och en gång slog Maries pojkvän henne på kinden. Lisa berättade om Marie och hennes pojkvän för sin moster Helena.

Vad händer när Helena berättar för Lisas mamma?

Kajsas mamma har en bror som heter Bert. Morbror Bert kommer ofta och hälsar på mamma och han hämtar alltid karameller åt Kajsa. Först tyckte Kajsa mycket om Bert, men en gång bjöd Bert Kajsa på bio och under filmen smekte han Kajsas ben. Kajsa tyckte att det kändes obehagligt.

Mamma måste tas in på sjukhus för några dagar så hon ber Bert att sköta om Kajsa under tiden. Kajsa är rädd för att Bert skall försöka röra vid henne igen. Kajsa berättar för sin bästa vän Mira om hur rädd hon är. Mira berättar om Kajsas bekymmer för sin mamma som i sin tur bestämmer sig för att tala med Kajsas mamma.

Vad händer när Kajsas mamma får veta?

RÄTT

– TILL TILL LEK OCH VILA

ARTIKEL 31:

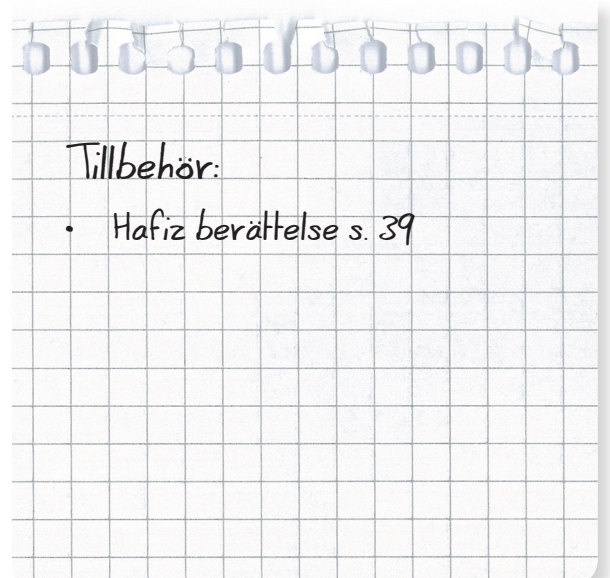
Du har rätt till vila, lek och fritid.

ARTIKEL 32:

Du har rätt att slippa hårt och farligt arbete.

SYFTE:

Att reflektera kring vad uttrycket "leken är barnets arbete" betyder. Vilken betydelse har leken i ett barns liv? Vad är barnarbete och varför är det farligt?

ÖVNING: SKA VI LEKA?

GÖR SÅ HÄR:

1. Läraren eller eleverna läser Hafiz berättelse.
2. Vad tänker eleverna på efter att de har funderat någon minut kring texten. Diskutera även Hafiz situation i relation till artikel 31 och 32 i Barnkonventionen.
3. Berätta för eleverna att:
 - *Miljoners barn runt om i världen måste arbeta på plantager, i fabriker eller inom servicebranschen, till exempel som hemhjälp eller gatuförsäljare. Den största orsaken till barnarbete är fattigdom. Många barn tvingas att hjälpa till att försörja familjen eftersom föräldrarna är fattiga eller för att de inte har några föräldrar.*
 - *Någon måste sköta om småsyskonen och hushållsarbetet medan föräldrarna jobbar med jordbruket. Föräldrarna sätter alltså inte sina barn i arbete eftersom de inte älskar dem utan för att de är tvungna att göra det.*
 - *Många barn används som arbetskraft, på grund av bristande kunskap om vilka rättigheter de har. Utan möjlighet att kräva sin rätt kan det vara svårt för barnarbetare att kräva bättre ersättning och bättre behandling, varav många blir utnyttjade.*
 - *Det tunga och ofta farliga arbetet kan förorsaka bestående skador på barnets kropp.*
 - *Sverige köper in produkter som kan ha tillverkats av barn. Exempelvis kaffe, te, bananer, fotbollar, skor och kläder. Som konsumenter har vi rätt att få information om produktens ursprung och vi kan välja produkter som inte har producerats av barn.*
 - *Barnarbete är ett komplext problem, som inte försvinner ur världen på ett ögonblick. Genom små vardagliga handlingar kan dock varje människa jobba för att problemet minskar.*
4. Diskutera vidare vad barnarbete är med eleverna. Att gå i skola och att hjälpa till lite hemma är inte barnarbete utan det handlar om att ta ansvar utifrån vilka förutsättningar man har. Prata även om vad uttrycket "leken är barnets arbete" betyder. Varför är lek och vila viktigt?
6. Vad hjälper eleverna till med hemma? Vilka uppgifter är tråkiga, vilka är roliga?
7. Be eleverna intervjua någon de känner om vad Sveriges lag säger om barnarbete.

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

Skri! Eleverna skriver berättelser som handlar om deras egna liv.
Exempel: "Så här slappnar jag av" eller "Den bästa lek jag vet".

Rörelse! Eleverna hittar i grupp på fysiska avslappningsövningar som de kan hålla för varandra under gymnastiklektionen eller mellan lektioner. Alternativt röstar eleverna fram ett antal övningar ni ska börja med i klassen för att skapa en mer lekfull vardag i skolan.

Gör en Actionplan!
Dela in er i grupper på 2-3 elever och välj några produkter från följande lista: banan, kaffe, te, kakao, fotboll, sportskor, t-skjorta, shorts, skolväska, linjal, suddgummi.
Besök någon av ortens varuhus eller matbutik eller kontakta importören och försök ta reda på följande saker om produkterna som ni har valt:
I vilket land har produkten tillverkats?
Hur har försäljaren eller importören tagit reda på produktens ursprung?
Har fabrikenas industrier och plats för tillverkning undersökts, hur?
Hur kan man vara säker på, att barn inte har producerat produkten?
Kontakta t ex Fairtrade och fråga hur de kan garantera att inga varor med deras märkning har producerats av barn.
Låt gruppen presentera sin actionplan och även berätta hur de själva kan agera för en mer rättvis värld.

HAFIZ BERÄTTELSE

Hafiz är 11 år gammal och kommer från Palestina. Han bor i det oroliga och konfliktfyllda området Gaza i en stad som heter Zatoun. Han har sju syskon och hans pappa dog för sex månader sedan. Sedan dess har Hafiz tagit ett stort ansvar för att försörja familjen.

Varje dag tvättar Hafiz bilfönster i den största korsningen i centrum. Lönen för det hårda arbetet i den gassande solen är inte stor, men den är nödvändig för att familjen skall klara sig.

Även om livet är hårt och uttröttande så får Hafiz gå i skolan. Ibland måste han ändå stanna hemma eftersom han är så trött efter föregående dags arbete att det är svårt att hålla upp koncentrationen. Under sommaren har Hafiz sommarlov i två månader, men han väntar inte speciellt ivrigt på att skolan skall sluta för sommaren innebär inte avslappnande lov och roliga lekar för honom. Istället väntar långa och heta arbetsdagar i vägkorsningen.

